

UZASADNIENIE

K. F. została oskarżona o to, że w okresie od maja 2014 roku do czerwca 2015 roku w Ł., uporczywie uchylała się od wykonywania ciężącego na niej z mocy ustawy i orzeczenia sądowego, obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie córki **Z. D.**, alimentów w kwocie 600 zł miesięcznie, czym naraziła ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych,

tj. o czyn z art. 209 § 1 k.k.,

Wyrokiem z dnia 24 marca 2016 roku o sygn. akt V K 1172/15 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi:

- oskarżoną **K. F.** uznał za winną popełnienia zarzucanego jej czynu, z tą zmianą, że przyjął, iż czynem swym wyczerpała dyspozycję art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 roku i za to na podstawie art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 roku wymierzył oskarżonej karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;
- na podstawie art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 roku wykonanie orzeczonej wobec oskarżonej **K. F.** w pkt 1. kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres 2 lat próby;
- na podstawie art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 71 § 1 k.k. wymierzył oskarżonej **K. F.** karę grzywny w wymiarze 60 stawek dziennych po 10 złotych każda,
- zasądził od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 160 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł prokurator, który na podstawie art. 425 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 444 k.p.k. i art. 447 § 2 k.p.k. zaskarżył orzeczenie w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść oskarżonej.

Na podstawie art. 427 § 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 3 k.p.k. powyższemu wyrokowi prokurator zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, a polegający na bezzasadnym przyjęciu, iż warunkowe zawieszenie wykonania kary wobec oskarżonej **K. F.** jest wystarczające dla osiągnięcia wobec oskarżonej celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa, podczas gdy postawa oskarżonej, fakt uporczywego uchylania się od obowiązku alimentacyjnego, pomimo toczących się postępowań karnych, wskazuje, iż warunkowe zawieszenie kary nie wypełnia celów zapobiegawczych i wychowawczych wobec oskarżonego oraz w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. oraz art. 437 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 456 k.p.k. prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez orzeczenie wobec oskarżonej **K. F.** za przypisane jej przestępstwo kary 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Na etapie postępowania międzyinstancyjnego do Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, który wydawał wyrok w niniejszej sprawie, wpłynęło pismo oskarżonej, z którego wynika, iż sprawa została rozpoznana pod nieobecność oskarżonej **K. F.**, a o żadnej z czynności nie została zawiadomiona ani oskarżona, ani ustanowiony dla niej obrońca z urzędu. Oskarżona wskazała, iż o zapadnięciu wobec niej wyroku skazującego dowiedziała dopiero wskutek doręczenia jej odpisu apelacji prokuratora, a ostatnimi czynnościami jej obrońcy w niniejszej sprawie były złożone przez niego wnioski dowodowe w postępowaniu przygotowawczym.

Na rozprawie odwoławczej w dniu 19 sierpnia 2016 roku prokurator poparł wniesioną apelację, z tym że z uwagi na fakt, iż w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie uczestniczył wyznaczony obrońca oskarżonej **K. F.** z urzędu, zmodyfikował treść środka zaskarżenia wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Obrońca oskarżonej przyłączył się do stanowiska prokuratora.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Wniosek prokuratora złożony na rozprawie odwoławczej o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania jest zasadny.

Wobec uchybień sądu pierwszej instancji dotyczących naruszenia jednej z podstawowych zasad procesu karnego jaką jest prawo do obrony (art. 6 k.p.k.), przedwczesnym okazało się rozstrzygnięcie tego, czy sąd dopuścił się również błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę skarżonego rozstrzygnięcia, który stał się przedmiotem zarzutu w apelacji wniesionej przez prokuratora.

Prawo do obrony w procesie karnym, które wynika także z traktatów międzynarodowych, i znajduje swój wyraz w fundamentalnej zasadzie procesu karnego zawartej w art. 6 k.p.k., obejmuje zarówno prawo do osobistej obecności w trakcie przeprowadzanych czynności procesowych, w tym zwłaszcza do obecności w trakcie rozprawy, jak i prawo do korzystania z pomocy obrońcy i to zarówno w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji, jak i w trakcie rozprawy odwoławczej. (vide: Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 lutego 2015 r. I ACa 861/14, LEX nr 1667541)

Tymczasem niezależnie od zarzutu podniesionego we wniesionej na niekorzyść oskarżonej K. F. apelacji prokuratora, sąd odwoławczy z urzędu dostrzegł, iż w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego w postaci naruszenia statuowanego w art. 6 k.p.k. prawa do obrony oskarżonej K. F. w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

Zarządzeniem z dnia 11 stycznia 2016 roku wyznaczono termin rozprawy w sprawie przeciwko oskarżonej K. F. na dzień 11 lutego 2016 roku oraz zarządzono zawiadomić o terminie oskarżoną. Zawiadomienie to wysłano na prawidłowy, znajdujący się w aktach sprawy adres, nie zostało ono jednak odebrane przez oskarżoną K. F., pomimo dwukrotnego awizowania. Wobec dwukrotnego awizowania – zawiadomienie uznano za doręczone prawidłowo, w protokole rozprawy z dnia 11 lutego 2016 roku stwierdzono, że obecność oskarżonej jest nieobowiązkowa. Stało się to podstawą do przeprowadzenia rozprawy pod nieobecność oskarżonej K. F. i skazania jej wyrokiem wydanym w dniu 24 marca 2016. Odpis tego wyroku wysłany na znajdujący się w aktach sprawy adres oskarżonej, również nie został odebrany, a wobec tego, że przesyłka ta nie została podjęta w terminie – uznano ją za doręczoną w sposób zastępczy.

Z akt niniejszej sprawy wynika jednakże, iż w postępowaniu przygotowawczym oskarżonej K. F. wyznaczono obrońcę z urzędu w osobie adwokata M. W. (zawiadomienie k. 91). Obrońca oskarżonej uczestniczył następnie w tym postępowaniu – o czym świadczy fakt, iż składał wnioski dowodowe (k. 110). Jednakże w przesłanym do sądu akcie oskarżenia prokurator wyraźnie wskazał, iż oskarżona nie posiada obrońcy (k. 3 akt sądowych). W konsekwencji, w zarządzeniu o wyznaczeniu rozprawy i zawiadomieniu uprawnionych do udziału w niej podmiotów nie zarządzono o zawiadomieniu obrońcy oskarżonej o terminie rozprawy, przez co nie uczestniczył on w całym toku postępowania przed sądem pierwszej instancji.

Stosownie do treści art. 374 § 1 k.p.k., oskarżona miała prawo brać udział w rozprawie. Przepis ten daje oskarżonej prawo do udziału w rozprawie lecz nie nakłada na nią takiego obowiązku. Oskarżona mogła stawić się na rozprawę osobiście, mogła również być reprezentowana przez wyznaczonego jej obrońcę z urzędu. Fakt, iż obrońca nie został powiadomiony ani o przesłaniu aktu oskarżenia do sądu, ani o terminie rozprawy przed sądem pierwszej instancji uniemożliwił mu reprezentowanie oskarżonej i obronę jej interesów. Obrońca oskarżonej zatem ani nie miał możliwości uzyskania wiedzy o terminie czynności procesowych ani tym bardziej nie mógł wyrazić swej woli co do uczestniczenia w niej osobiście i wypełnienia obowiązków obrończych.

W tym stanie rzeczy, wobec niezawiadomienia obrońcy oskarżonej K. F. o przesłaniu aktu oskarżenia do sądu oraz o terminie rozprawy, nie można uznać, że zachowane zostały jej gwarancje procesowe w zakresie wskazanych czynności, a w konsekwencji oskarżona pozbawiona została prawa do należytej obrony, które jest jednym z podstawowych uprawnień oskarżonego w toku postępowania karnego.

Nie przesądzając zatem ostatecznego sposobu rozstrzygnięcia, dostrzeżenie powyższego uchybienia, które mogło mieć wpływ na treść zapadłego rozstrzygnięcia, spowodowało konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku przez sąd odwoławczy i przekazania przedmiotowej sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Popelnione przez sąd meriti uchybienie, wymagające przeprowadzenia postępowania ponownie, nie mogło zostać naprawione w toku postępowania odwoławczego w niniejszej sprawie.

Wskazane uchybienie, mające charakter pierwotny wobec wywiezionego w apelacji prokuratora zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych, powoduje iż przedwczesnym byłoby jego rozpoznanie na obecnym etapie postępowania. Dlatego też rozpoznanie apelacji ograniczono do omówionych wyżej kwestii.

Z uwagi na powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy w Łodzi, na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. i art. 438 pkt 2 k.p.k. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi.

Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy sąd rejonowy winien uwzględnić wymogi przewidziane w przepisach prawa materialnego i procesowego oraz szczególne uwagi poczynione w niniejszym uzasadnieniu. Wydanie merytorycznego orzeczenia co do sprawstwa i winy oskarżonej w zakresie zarzucanego jej czynu winien zaś poprzedzić poczynieniem stosownych ustaleń faktycznych oraz wnikliwą analizą i wszechstronną oceną całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, uwzględniającą wszystkie okoliczności sprawy, istotne dla rozstrzygnięcia kwestii natury zarówno faktycznej jak i prawnej.

Z uwagi na fakt, że oskarżona korzystała z pomocy obrońcy z urzędu w postępowaniu przed sądem odwoławczym, Sąd Okręgowy w Łodzi na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015r., poz. 1801) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. W. kwotę 516,60 złotych tytułem nieopłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej oskarżonej K. F. z urzędu w postępowaniu przed sądem drugiej instancji.